

DOI: 10.31648/kpp.11590

Hubert Hadała

Uniwersytet Opolski

ORCID: 0009-0006-9120-662X

gvgv233@wp.pl

Prawno-międzynarodowy wymiar aktywności satelitów szpiegowskich – realizacja założeń taktycznych czy wsparcie międzynarodowego pokoju?

Wstęp

Przestrzeń kosmiczna od wielu lat stanowi nowe centrum zainteresowania/aktywności ze strony państw, czego świadectwem i motywem przewodnim była np. prowadzona jeszcze w ubiegłym wieku zimna wojna. Mimo jej zakończenia walka o wpływy i wyścig kosmiczny cały czas trwa, pogłębiając dodatkowo wokół tego wyłącznie chaos i często też dezinformację. Nie sprowadza się to do wyłącznej aktywności w obrębie samego kosmosu. Wiodące gospodarczo państwa wyposażyły się w nowoczesne środki i sprzęt mogący dokonywać wzajemnego oddziaływania, kontroli między kosmosem a Ziemią i to nie tylko w kontekście pozytywnych działań. To właśnie ta forma aktywności wydaje się być najbardziej niebezpieczna w aspekcie potencjalnych zagrożeń militarno-zbrojeniowych¹.

Historyczne ujęcie szpiegostwa – znaczenie, zmiany, konsekwencje

Z pojęciem szpiegostwa oraz techniką inwigilacji ludzkość mierzy się tak naprawdę od kilku tysięcy lat. Szpiegostwo pojawiło się wraz z powstaniem struktur państwowych i w lekko unowocześnionej formie występuje w czasach współczesnych, mimo że potencjalnie często nie jest dostrzegalne². Inwigilacja z kolei to inaczej rozumiana forma

¹ S.M. Grochalski, *Rola satelitów szpiegowskich w osiąganiu celów przez współczesnych belligerentów*, [w:] M. Podraza, S. Kubas (red.), *Konflikt na Ukrainie w świetle międzynarodowego prawa lotniczego i kosmicznego*, Rzeszów 2024, s. 220.

² J. Depo, *Teoretyczne i prawne aspekty przeciwdziałania i zwalczania destrukcyjnej działalności obcych służb specjalnych*, [w:] Y. Boshytskyi, B. Dürkech, J. Piwowarski, K. Schelle (red.), *Kultura bezpieczeństwa. Nauka – praktyka – refleksje*, Kraków 2013, s. 79.

szpiegostwa, polegająca na potajemnej obserwacji kogoś, śledzenia czyjegoś działania, a także na prowadzeniu tajnego nadzoru nad kimś³. Charakter obu działalności wynika ze specyfiki pozyskiwania informacji, które z założenia stanowią istotną tajemnicę państwa lub dotyczą ważnego interesu danego kraju.

W dawnych czasach szpiegdy stanowi jednostki niezwykle cenione, których pozyskanie było niezbędne dla dalszych losów i realizacji celów. Przykładowo według Monsieur'a de Montecucculliego szpiegdy byli przysłowiowym oczkiem w głowie dla generałów czy dowódców wojsk⁴. Jeden z najwybitniejszych wodzów militarnych XVIII w. król Prus Fryderyk Wielki twierdził w opracowanej przez siebie *Instrukcji dla oficerów kawalerii*, że dobry szpieg, niezależnie od przynależności do kategorii społecznej, to osoba, która umożliwia „poznać zawczasu zamiary wroga i pozwolić stawić mu czoło, nawet jeżeli dysponujesz mniejszą siłą niż on”⁵. To według niego stanowiło fundament budowania przewagi nad przeciwnikiem.

Takie przekonania obowiązywały w sposób praktycznie niezmienny do połowy XX w. Informacja pozyskiwana przez szpiegów była niezwykle cenna z uwagi na jednostronne jej posiadanie. Lata 50. stanowiły przejście z tradycyjnych metod pozyskiwania informacji na coraz bardziej zaawansowane, oparte na technologii cyfrowej i satelitarnej. Od tego momentu świat zderzył się z tzw. kosmiczną koncepcją inwigilacyjną, która była planowana i wdrażana w pierwotnie uproszczonych formach. Dzięki umieszczeniu w 1959 r. w przestrzeni kosmicznej przez Amerykanów pierwszego inwigilacyjnego satelity programu Corona, a także dwa lata później – w formie odpowiedzi Związku Radzieckiego – satelity programu Zenit⁶ pojęcie „pozaziemskiego szpiegostwa”, rozciągającego się na światową skalę, stało się faktem. Należy jednak zaznaczyć, że pierwsze satelity szpiegowskie charakteryzowały się głównie prostotą konstrukcyjną i niosły względnie jeszcze niską świadomość międzynarodową o praktycznych aspektach wprowadzonych obiektów, co w konsekwencji sprawiło, że nie doszło wówczas do gwałtownego przełomu objawiającego się powszechnością informacji i wszechwiedzą.

Analiza międzynarodowych ram prawnych dotyczących pojęcia szpiegostwa

Rozstrzyganie kwestii odpowiedzialności karnej z tytułu szpiegostwa to niezwykle trudna kwestia. Regulacje rządzące przestrzenią kosmiczną, począwszy od Traktatu o przestrzeni kosmicznej z 1967 r.⁷, które teoretycznie stanowiły fundament zapew-

³ *Słownik języka polskiego PWN*, hasło: inwigilacja, <https://sjp.pwn.pl/sjp/inwigilacja;2561945.html> (data dostępu: 26.04.2025).

⁴ T. Crowdy, *Szpiegostwo w wieku rozumu*, [w:] A. Wiese, Z. Gawryś, E. Bryś (red.), *Historia szpiegostwa i agentury*, Warszawa 2010, s. 94.

⁵ Ibidem, s. 95.

⁶ S.M. Grochalski, op. cit., s. 221.

⁷ Układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej, łącznie z księżycem i innymi ciałami niebieskimi sporządzony w Moskwie, Londynie i Waszyngtonie dnia 27 stycznia 1967 r. (Dz.U. z 1968 r., Nr 14, poz. 82).

nienia bezpieczeństwa w przestrzeni kosmicznej, a także jej eksploracji i eksploatacji, nie rozstrzygnęły ani pojęcia szpiegostwa, ani nie zmieniły podejścia do tzw. wyścigu kosmicznego, w którym państwa wciąż „po cichu” zbroją się i uzyskują informacje pozwalające na zbudowanie dominacji.

Zdania wielu badaczy w tej kwestii są podzielone, a często również dokonywana jest wzajemna krytyka poglądów. Występują jednakże także wspólne cechy dla badaczy fragmentarycznych. Po pierwsze, badacze ci w równym stopniu dyskredytują tzw. specjalistów od prawa, jak i „ekstralegalistów”. Dla nich nie istnieje żaden wyodrębniony zbiór prawa zwyczajowego międzynarodowego, który podejmowałby się i regulował kwestię działalności wywiadowczo-szpiegowskiej⁸. Mimo tego wydawać by się mogło, że istnieje możliwość dopatrzenia się pewnych ram prawnych regulujących działalność szpiegowską. Znajdują się one w wiekowym już Regulaminie haskim z 1907 r.⁹, Konwencjach genewskich¹⁰ oraz w Protokole dodatkowym I z 1977 r. (Protokół dodatkowy do Konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych – Protokół I)¹¹.

Art. 46 Protokołu dodatkowego I definiuje pojęcie szpiega, ale również określa sytuacje wyłączające uznanie działalności za szpiegowską. Przykładowo „członek sił zbrojnych strony konfliktu, który zbiera lub usiłuje zbierać na rzecz tej strony wiadomości na terytorium kontrolowanym przez stronę przeciwną, nie będzie uważany za uprawiającego działalność szpiegowską, jeżeli w tym czasie nosi umundurowanie swoich sił zbrojnych”¹².

Teoretycy podążają jednak dalej i twierdzą, że dla przedmiotowego zagadnienia należałoby przyjrzeć się szerszemu *lex generalis*, a mianowicie zasadom suwerenności terytorialnej i nieinterwencji, prawom człowieka oraz prawu dyplomatycznemu i konsularnemu, aby zidentyfikować normy regulujące wszelkie zachowania państwa, a następnie zastosować te najbardziej istotne spośród nich¹³. Prawo międzynarodowe nie posiada równoważnych przepisów ograniczających gromadzenie danych wywiadowczych. W związku z tym określenie, czy szpiegostwo jest dozwolone na mocy prawa międzynarodowego, dalej wymaga indywidualnego rozważenia, czy dana forma gromadzenia danych narusza postanowienia prawa międzynarodowego, czy też nie¹⁴. Przykładowo szpieg fotografujący obcy parlament czy dyplomata prowadzący operacje wywiadowcze przeciwko

⁸A. Lubin, *The liberty to spy*, „Harvard International Law Journal” 2020, vol. 185, s. 198.

⁹Konwencja o pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych podpisana w Hadze dnia 18 października 1907 r. (Dz.U. z 1930 r., Nr 9, poz. 64).

¹⁰Konwencje o ochronie ofiar wojny podpisane w Genewie dnia 12 sierpnia 1949 r. (Dz.U. z 1956 r., Nr 38, poz. 171).

¹¹Protokoły dodatkowe do Konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I) oraz dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół II), sporządzone w Genewie dnia 8 czerwca 1977 r. (Dz.U. z 1992 r., Nr 41, poz. 175).

¹²Ibidem.

¹³A. Lubin, op. cit., s. 198.

¹⁴K. Galliford, *Legalities of spying from satellites and high altitude balloons*, „Contemporary Issues in Air and Space Power” 2024, vol. 2(1), s. 3; I. Navarrete, R. Buchan, *Out of the legal wilderness: peacetime espionage, international law and existence of customary exceptions*, „Cornell International Law Journal” 2019, vol. 51, s. 897–953.

państwu przyjmującemu z wnętrza swojej ambasady zawsze będzie naruszać prawo międzynarodowe, ponieważ narusza on zarówno ogólne postanowienia traktatowe (np. te zawarte w Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych¹⁵, konsularnych¹⁶, jak i ogólne zasady zwyczajowe, choćby wspomnianą zasadę suwerenności terytorialnej)¹⁷.

Co również istotne, poprzez świadomość podziału przestrzeni geograficznej na Ziemi (niewidoczna linia podziału przestrzeni morskiej, powietrznej czy problematycznej przestrzeni kosmicznej) ustalenie ram dotyczących kwestii legalności szpiegostwa komplikuje się dalej. Ludzkość do dziś nie jest w stanie jednoznacznie stwierdzić, czy szpiegostwo w obrębie danej strefy lub poza nią (np. w cyberprzestrzeni) jest równoznaczna z inwigilacją terytorialną, czyli formą nielegalną, czy z inwigilacją z globalnych zasobów wspólnych (formą legalną). Zatem rozwój balonów obserwacyjnych i dronów o dużej wysokości stanowi wyzwanie ze względu na kłopotliwą kwestię określenia granicy między przestrzenią powietrzną a kosmiczną¹⁸.

Zasada suwerennej równości (art. 2(1) Karty Narodów Zjednoczonych z 1945 r.)¹⁹ oraz wynikające z niej szczegółowe przepisy, które przypisują państwom prawa i obowiązki, może również stanowić punkt wyjścia do rozważań na temat działalności inwigilacyjnej. Suwerenność w tym wypadku należy traktować jako niezależność, zarówno terytorialną, jak i polityczną, choć w kontekście wywiadu lotniczego kluczowym aspektem jest suwerenność terytorialna²⁰.

W prawie krajowym przełom nastąpił w 2023 r., gdy została wprowadzona istotna zmiana w polskim Kodeksie karnym, która w sposób znaczący przyczyniła się do penalizacji przestępstwa szpiegostwa w Polsce. Należy jednak podkreślić, że bezpośrednie określenie szpiegostwa nie występuje w ustawowych znamionach art. 130 Kodeksu karnego²¹, lecz stanowi kategorię normatywną²². Z tym pojęciem bliżej jest jednak ustawie z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu czy ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego. Uzasadnienie takiego ruchu wynikało z przekonania, że istnieje potrzeba dostosowania przepisów k.k. dotyczących przestępstwa szpiegostwa do stale zmieniającej się sytuacji geopolitycznej, postępu technologicznego, a także ciągłych modyfikacji sposobu działania potencjalnych sprawców czynów zabronionych²³. Równie istotny fundament tej zmiany opiera się na fakcie wysokiego zagrożenia otwartymi

¹⁵ Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz.U. z 1965 r., Nr 37, poz. 232).

¹⁶ Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz.U. z 1982 r., Nr 13, poz. 98).

¹⁷ A. Lubin, op. cit., s. 198.

¹⁸ Ibidem, s. 206.

¹⁹ Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych (Dz.U. z 1947 r., Nr 23, poz. 90).

²⁰ Ibidem; K. Galliford, op. cit., s. 3.

²¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383), dalej jako k.k.

²² S. Hoc, *Raz jeszcze o penalizacji szpiegostwa w Kodeksie karnym*, [w:] A. Liszewska, J. Kulesza (red.), *Pro dignitate legis et maiestate iustitiae. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin profesora Witolda Kuleszy*, Łódź 2020, s. 774.

²³ P. Burczaniuk, *Przestępstwo szpiegostwa po nowemu, czyli w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z 17 sierpnia 2023 roku*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2024, nr 30, s. 50.

konfliktami zbrojnymi oraz agresywnymi działaniami niemilitarnymi, co nasila podejmowanie przez obcy wywiad – i nie tylko – działań o charakterze szpiegowskim²⁴.

Ubołość orzecznictwa sądowego oraz zbyt ogólnikowe podejście literatury do problematyki szpiegostwa to również element wymagający zaznaczenia. W Polsce sprawa o sygn. akt II AKa 269/17, dotycząca Stanisława S. (obywatela rosyjskiego i polskiego)²⁵, to druga sprawa o szpiegostwo – pierwsza dotyczyła Tadeusza J. (zob. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, sygn. akt VIII K 272/10)²⁶. W ciągu ostatnich dwóch dekad podejmowano niewiele spraw z art. 130 k.k.²⁷ Zdaniem Andrzeja Lebedowicza „kompletowanie materiału dowodowego w sprawie o szpiegostwo jest zadaniem bardzo trudnym i wymaga znacznego skorelowania wysiłku prokuratora oraz funkcjonariuszy służb specjalnych”²⁸. To specyficzny język świata służb specjalnych, pełny wieloznaczności, niedomówień, stąd też zasadne może się także okazać powołanie biegłego z zakresu interpretacji języka wywiadowczego²⁹. Skomplikowany charakter postępowania, wymagający zaangażowania odpowiednich środków, określonego kręgu specjalistów i przede wszystkim nakładu czasu, świadczy o tym, że szpiegostwo do dziś stanowi zagadnienie trudne nie tylko do rozpoznania, ale i prawidłowego zawyrokowania.

Problematyka aktywności inwigilacyjnej satelitów szpiegowskich – szanse, potencjalne korzyści czy zagrożenie?

Rozwój technologii satelitarnej w ostatnich latach doprowadził do znacznego przyspieszenia pozyskiwania znaczących pod względem taktycznym informacji. Poprawa możliwości satelitów poprzez coraz bardziej zaawansowane systemy obserwacji, przechwytywania czy rejestracji przy użyciu aparatów i kamer wysokiej rozdzielczości, a także wprowadzenie wielozadaniowości przy jednocześnie postępującej miniaturyzacji wprowadzanych do kosmosu obiektów to fakty, które zapewniły skuteczność inwigilacyjną satelitów.

Wprowadzenie systemów zapewniających obserwację Ziemi i różnorodne techniki pozyskiwania informacji stały się w przestrzeni kosmicznej tematem „kłopotliwym” ze względu na rosnące nie tylko możliwości satelitów, ale i liczbę obiektów wysyłanych w kosmos. Według raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego i Polskiej Agencji Kosmicznej pn. *Gospodarka kosmiczna* „liczba satelitów wystrzelonych w 2023 r. jest o 1170 procent większa niż w 2013 r.”, a w okresie od 2017 r. do kwietnia 2024 r. „wystrzelono więcej satelitów niż od początku ery kosmicznej do 2016 r.”³⁰. Statystyka ta wskazuje jednoznacznie na to, że obecnie nie państwowe, a światowe możliwości

²⁴ Ibidem.

²⁵ Wyrok SA w Warszawie z 24 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa 269/17.

²⁶ S. Hoc, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24.11.2017 r., II AKa 269/17, „Prawo w Działaniu”* 2021, nr 45, s. 149.

²⁷ Ibidem.

²⁸ S. Hoc, *Raz jeszcze...*, s. 786–787.

²⁹ Ibidem.

³⁰ A. Maja, *Raport: w 2023 r. o 1170% więcej satelitów wysłanych w przestrzeń kosmiczną niż 10 lat wcześniej*, <https://www.humanmag.pl/raport-w-2023-r-o-1170-wiecej-satelitow-wyslanych-w-przestrzen-kosmiczna-niz-10-lat-wczesniej/> (data dostępu: 26.04.2025).

umieszczania satelitów stały się elementem coraz mniej wymagającym zarówno od strony finansowej, jak i techniczno-konstrukcyjnej. Niepokój w tym aspekcie może budzić choćby stwierdzenie Arthura C. Clarke'a, brytyjskiego oficera i autora literatury *science fiction*, według którego trzy satelity umieszczone w równej odległości od siebie na orbicie geostacjonarnej (ang. *geostationary orbit*) mogłyby zapewnić ogólnosiwiatową komunikację jako „centralny układ nerwowy ludzkości”³¹.

Celem zrozumienia istoty podejmowanej problematyki niezbędne jest również określenie znaczenia czy też zakresu prowadzonego trackingu satelit, metod inwigilacji. Ma to wpływ przede wszystkim w zakresie ustalenia oceny działań szpiegowskich i jej obiektywnej jurysdykcji. Należy mieć świadomość, że metody inwigilacji występujące w relacji Kosmos–Ziemia dla celów wyłącznie militarnych to wciąż droga dwukierunkowa. Z jednej strony jej przeprowadzanie może przyczyniać się wyłącznie do realizacji operacji taktycznych danego państwa, opracowywanych od dłuższego czasu przez zespół specjalistów, rząd i wojsko, a z drugiej strony może to być wyłącznie próba pozyskania informacji dotyczących wszelkich zamiarów ze strony państwa obserwowanego, jego form uzbrojenia, militarnych działań, aktualnych planów czy produkcji, co pozwala przede wszystkim na zapewnienie obserwatorowi bezpieczeństwa. Zdobycie potencjalnej przewagi w ten sposób z pewnością wiąże się z działaniami mogącymi przybrać formę usprawiedliwienia przy ewentualnej jurysdykcji. Rozróżnienie motywów prowadzonego szpiegostwa, biorąc pod uwagę współczesną technikę i zamiary poszczególnych państw, jest jednak niezwykle trudne. Zaufanie w dzisiejszym świecie stanowi element ograniczony i mimo partnerstwa w wielu umowach międzynarodowych, zbiorach norm, traktatach niemożliwe staje się określenie, czy inwigilacja ma charakter wyłącznie pozytywny, czy też negatywny.

Wszystkie zmiany, jakie nastąpiły w aspekcie technologii satelitarnych, sprawiły, że założenie dotyczące pozyskiwania informacji przez obiekty rozpoznawczo-inwigilacyjne stało się przestarzałe, a prowadzenie rozpoznania satelitarnego w ocenie zainteresowania ofensywą interpretowane jest przez zespoły operacyjne jako przejaw aktywności głównie taktycznej lub co najmniej proaktywnej. Przykładowo Francja w tym celu zaprojektowała satelitę rozpoznawczego Helios, a Zjednoczone Emiraty Arabskie zainteresowały się niezwykle dokładnymi rozwiązaniami (*one-meter*), wynikającymi prawdopodobnie z aktywności szpiegowskiej, jakiej dopuścili się Stany Zjednoczone, co wywarło duży wpływ na partnerach koalicji podczas wojny w Zatoce Perskiej³². Chodzi tutaj konkretnie o zdjęcia czy też wideo, które wykonane były przez żołnierzy i przesyłane niemal natychmiastowo za pośrednictwem przenośnych terminali satelitarnych do Pentagonu. Wykorzystano do tego system INMARSAT³³, który od momentu powstania

³¹ A. Copiz, *Scarcity in space: the international regulation of satellites*, „Journal of Communications Law and Technology Policy” 2002, vol. 10(2), s. 207–208.

³² A. Thomson, *Satellite vulnerability: a post-Cold War issue*, „Space Policy” 1995, nr 11(1), s. 19–20.

³³ R.A. Morgan, *Military use of commercial communication satellites: A new look at the Outer Space Treaty on peaceful purposes*, „Journal of Air Law and Commerce” 1994, vol. 60(1), s. 239–240.

w 1979 r przez Międzynarodową Organizację Morską kładzie nacisk na zapewnienie łączności w dowolnym miejscu i czasie, bez żadnych kompromisów³⁴.

Inwigilacja taktyczna wynikająca z przedstawionego przykładu systemu satelitarnego Stanów Zjednoczonych z pewnością mogłaby być zaklasyfikowana do działań *stricto* militarnych. Nie oznacza to jednak, że tylko w taki sposób można go wykorzystywać. W ostatnich latach zintensyfikowano badania nad pasywnym radarem, który wykorzystuje szeroką gamę potencjalnych iluminatorów. Propozycja tego systemu radarów opiera się na wykrywaniu i śledzeniu celów naziemnych (morskich lub powietrznych), w większości przypadków wykorzystując naziemne moduły i sygnały nadawcze (obejmujący stacje i centra kontroli), a także technologię satelitarnych transponderów. Stanowi to alternatywną metodę zapewnienia nadzoru na dużym obszarze, wykorzystującą ciągle monitorowanie. Dodatkowo realnie posiada niski wpływ na środowisko, a koszty jego implementacji są niewielkie, co zapobiegłoby ewentualnym opóźnieniom w zakresie wprowadzenia nowego „podstawowego” systemu³⁵. Przykład ten należy do działań potencjalnie dobrych, a nawet potrzebnych dzisiejszemu światu. Wykorzystanie naziemnych sygnałów nadawczych to pewnego rodzaju gwarant pewności pozyskiwania tylko niezbędnych informacji. Szpiegostwo w tej materii nie jest wynikiem wyłącznej aktywności obserwatora, który podejmuje działania mające na celu zdobycie informacji nieudostępnianej przez stronę. To pozyskiwanie informacji zarejestrowanej przez działające nadajniki i inne sygnały nadawcze wysyłane przez obiekty funkcjonujące na Ziemi, które będą odbierane przez wspomniane iluminatory.

Monitoring satelitarny zarówno w formie aktywnej, jak i pasywnej zaczyna stawać się elementem pełniącym coraz bardziej kluczową rolę np. w monitorowaniu przepisów. Przodownictwo w tym zakresie należy do Wielkiej Brytanii i Australii. Te dwa kraje stoją na czele w zakresie doświadczenia w stosowaniu monitoringu satelitarnego w kontekście regulacyjnym. Należy jednak zaznaczyć, że jest to, po pierwsze, skupienie się na wąskim jeszcze obszarze; po drugie, nie dotyczy to wszystkich dziedzin społeczno-gospodarczych. Kilkanaście lat temu przeprowadzane były rozbudowane badania w sektorze rolniczym. We wskazanych państwach wykazano, że monitoring satelitarny jest skuteczny operacyjnie, pozwala osiągnąć pozytywne wyniki zgodności, a także jest stosunkowo niedrogi. Problemem jednak w momencie inicjacji działalności był fakt akceptacji tej formy monitorowania i zdobycie zaufania osób obserwowanych. Ze względu na prawdopodobne rozszerzenie zastosowań technologii satelitarnych pod kątem regulacji prawnych ważne, aby wziąć pod uwagę postawy grup monitorowanych i wdrożenie tego rozwiązania na zdecydowanie większą skalę. Poprzez obserwację świadomości i postawy osób, które zostały lub zostaną poddane kontrolom regulacyjnym przeprowadzonym przy wykorzystaniu satelitów, wymagane jest określenie, czy metoda monitorowania jest postrzegana jako bardziej albo mniej pożądana niż konwencjonalne

³⁴ <https://www.inmarsat.com/about/> (data dostępu: 26.04.2025).

³⁵ A.G. Stove, M.S. Gashinova, S. Hristov, M. Cherniakov, *Passive maritime surveillance using satellite communication signals*, „IEEE Transactions on Aerospace and Electronic Systems” 2017, vol. 53, nr 6, s. 2987-2988.

formy inspekcji³⁶. Uzyskanie pozytywnych wyników z przeprowadzanych doświadczeń może przyczynić się do powstania skutecznej i świadomej kontroli przestrzegania przepisów nie tylko w obrębie własnego państwa, ale i (optymistyczny punkt widzenia) całego kontynentu lub świata, co może zapewnić globalne bezpieczeństwo.

Aktywność satelitarna jako potencjalna podstawa realizacji polityki bezpieczeństwa i wartości Paktu Północnoatlantyckiego

Znaczenie potencjalnego szpiegostwa kosmicznego przy użyciu technologii satelitarnej może zostać poddane również ocenie na podstawie istniejącego od 1949 r. Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), zrzeszającego 32 państwa Europy i Ameryki Północnej, w tym również od 1999 r. Polskę. Jest to konieczne ze względu na polityczno-wojskowy charakter tej organizacji oraz wzmożoną aktywność rządową w zakresie planowania obronnego na nadchodzące dekady³⁷.

Zgodnie z decyzjami podjętymi przez liderów NATO na szczycie w Madrycie w 2022 r. stwierdzono zgodnie, że rozwój sił na rzecz obronności międzynarodowej jest elementem priorytetowym. Najpotężniejsze militarnie mocarstwa świata (przede wszystkim Federacja Rosyjska, Chiny czy Izrael – jako państwa niebędące członkiem organizacji) wyposażone są w broń jądrową (lub przyjmują się, że ją posiadają), a także nowoczesne technologie oparte o bezzałogowe statki powietrzne, mogące przenosić ładunki dużego kalibru/rozmiaru³⁸. Ponadto wiele projektów i działań operacyjnych jest prowadzonych w możliwie najbardziej zamkniętym środowisku, niedostępnym praktycznie dla nikogo. Siły NATO muszą zatem być coraz większe, posiadać możliwie wzmocnione systemy ochrony, a także zwyczajnie dysponować coraz większą siłą ognia. To już nie jest tylko kwestia wyścigu zbrojeniowego, a obawa o własne bezpieczeństwo. Członkostwo w NATO, mimo istnienia od tylu lat, to nie równowaga sił, a jeszcze funkcjonujący „dysbalans” głównie pod kątem osobowym, szkoleniowym i technologicznym. Próba jego zniwelowania w możliwie jak najszybszym czasie i w stopniu realnie uwzględniającym aktualne możliwości członka organizacji jest elementem niezbędnym³⁹.

Opcjonalna możliwość pozytywnego określenia działalności inwigilacyjnej satelitów szpiegowskich w stosunku do działalności NATO może zostać zrealizowana np. przez zastosowanie *per analogiam* rozwiązania regulujące ujęcie legalnego stosowania środków rekonesansowych. W tym aspekcie należy przywołać przepisy traktatu dotyczącego pocisków antybalistycznych (ang. *Anti-Ballistic Missile Treaty* – traktat ABM), podpisanego między Stanami Zjednoczonymi a Związkiem Radzieckim w 1972 r.⁴⁰

³⁶R. Purdy, *Attitudes of UK and Australian farmers towards monitoring activity with satellite technologies: lessons to be learnt*, „Space Policy” 2011, nr 27, s. 202–203.

³⁷<https://www.nato.int/en> (data dostępu: 27.04.2025).

³⁸A. Lapsley, P. Vandier, *Why NATO's defence planning process will transform the Alliance for decades to come*, <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/why-natos-defence-planning-process-will-transform-the-alliance-for-decades-to-come/> (data dostępu: 27.04.2025).

³⁹Ibidem.

⁴⁰Treaty Between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Limitation of Anti-Ballistic Missile Systems, signed May 26, 1972.

Wydawać by się mogło, że w tamtym czasie wszelka działalność „kosmicznego szpiegostwa” podlegała maksymalnemu represjonowaniu. Okazuje się jednak, że istnieją regulacje dające pewne szczególne formy przyzwolenia. Art. XII traktatu ABM i art. VI Porozumienia tymczasowego stanowią, że wszelkie postanowienia traktatów podlegają weryfikacji przy pomocy krajowych środków technicznych, które muszą być zgodne z powszechnie obowiązującym prawem międzynarodowym. Oznacza to, po pierwsze, że satelity rozpoznawcze/szpiegowskie mogą być i funkcjonować zgodnie z prawem międzynarodowym, jednak ich działalność musi być skoncentrowana na weryfikacji porozumienia o kontroli zbrojeń (tzw. *NTM verification*). Po drugie, przeloty samolotów (w szczególności samolotów typu U-2) takiego przyzwolenia nie posiadają. W rezultacie żadne przeloty samolotów nie mają możliwości przeprowadzenia weryfikacji porozumień SALT I (*Strategic Arms Limitation Treaty*)⁴¹. Uprawnienia do tego posiadają jedynie orbitujące satelity rozpoznawcze. Dzięki utworzeniu takiego systemu, a także jego formalnym uznaniu przez Stany Zjednoczone i Związek Radziecki możliwe stało się sformułowanie pierwszych porozumień ograniczających broń jądrową⁴². Dla zapewnienia efektywnych wyników doszło również do drugiej rundy rokowań pod nazwą SALT II, dzięki której przykładowo ustanowiono liczbę wyrzutni głowic MIRV, ograniczono liczbę pocisków ICBM, SLBM oraz ciężkich bombowców⁴³.

Pozyskiwanie informacji w ramach weryfikacji/kontroli zbrojeń z naciskiem na zachowanie celów pokojowych jest środkiem obiektywnie skuteczniejszym niż pokojowe prowadzenie rozmów i wiara w dobro ludzkie. Nieustannie warto podkreślać, że w tym wypadku to nie wyścig o potężniejszą broń jądrową, a rosące obawy i szukanie skutecznej metody odstraszania. Jeżeli oddawać wspomniane wcześniej zaufanie komukolwiek, to należałoby to zrobić właśnie w stosunku do NATO, które dla zachowania pokoju mogłoby pewne formy inwigilacji legalnie przeprowadzać.

Interpretacja współczesnej aktywności militarnej na podstawie relacji USA–Federacja Rosyjska

Niezwykłe interesującym przykładem wymagającym zaznaczenia jest dzisiejsza technologia, stanowiąca jednocześnie element dyskusyjny zarówno w zakresie samej aktywności militarnej, jak i szpiegowskiej. Kwestia dotyczy przedstawionego zupełnie niedawno projektu Donalda Trumpa noszącego nazwę „Złota Kopuła”. Według szumnie rozgłaszanych doniesień Kongres USA pracuje nad zainwestowaniem dziesiątek miliardów dolarów w ambitny plan prezydenta Stanów Zjednoczonych, który ma na celu utworzenie nowej wielowarstwowej tzw. tarczy, zapewniającej obronę przeciwrakietową

⁴¹ Strategic Arms Limitations Talks/Treaty (SALT) I, signed on May 26, 1972.

⁴² T. Graham Jr., K.A. Hansen, *Strategic arms control legitimizes space-based reconnaissance*, [w:] T. Graham Jr., K.A. Hansen, *Spy satellites and other intelligence technologies that changed history*, Seattle 2007, s. 53–56.

⁴³ A. Szczepańska, *SALT, zimna wojna i ograniczenie zbrojeń. Na co liczyły USA i ZSRR?*, <https://historia.dorzechy.pl/227887/salt-rozmowy-o-ograniczeniu-zbrojen-strategicznzych-i-zimna-wojna.html> (data dostępu: 27.04.2025).

USA. Plan (przede wszystkim inwestycyjny) będzie realizowany w nadchodzących miesiącach i przyjmuje się, że czas powstawania systemu to okres zaledwie 5–10 lat⁴⁴.

Dzisiejsza aktywność w wymiarze wprowadzenia tego systemu, oprócz zapewnienia ogromnych środków na realizację, sprowadza się do tworzenia projektu ustawy i opracowaniu odpowiedniej architektury. Według senatorów Dana Sullivana i Kevina Cramera należy skupić się głównie na modernizacji i rozbudowie istniejących systemów obrony przeciwrakietowej. Największe zmiany jednak w pakiecie pojednawczym dla „Złotej Kopuły” oparte są na wspomnianej architekturze obronnej na orbicie i przyspieszeniu działań w zakresie umieszczenia dodatkowych satelitów, posiadających zdolność do skutecznego wykrywania i śledzenia zagrożeń rakietowych⁴⁵. Celem uchwycenia istoty podejmowanej problematyki satelitów rekonesansowo-szpiegowskich warto podkreślić, że w wydawaniu kolejnych astronomicznych kwot np. na lasery, wiązki cząstek, promieni gamma czy dość nowatorskie systemy obrony hipersonicznej szczególnie istotny jest ogromny wydatek państwa na wojskowe satelity „wskaźnika celu poruszającego się w powietrzu” (AMTI). Siły Kosmiczne USA (ang. United States Space Force – USSF) ogłosiły w zeszłym roku, że rozpoczęcie rozmieszczania satelitów zdolnych do śledzenia zagrożeń powietrznych planowane jest na początek lat 30. XXI w.⁴⁶ Oprócz tego, celem zapewnienia skuteczności operacyjnej, przeznaczają się kolejne miliardy na ulepszenie naziemnych systemów radarowych, w tym radaru SBX zarządzanego przez Missile Defense Agency⁴⁷.

Projekt ten to nie tylko przykład siły militarnej, pewności siebie na arenie międzynarodowej czy możliwości zapewnienia bezpieczeństwa kraju, ale również obiektywnie pokazuje nowoczesne podejście do istnienia powszechności informacji i wzajemnej wszechwiedzy. Szkoda tylko, że „Złota Kopuła” jest wciąż we wczesnej fazie. Pentagon w dalszym ciągu dokonuje oceny, które istniejące możliwości należy udoskonalić, a które technologie należy na nowo opracować⁴⁸. Pojęcie innowacyjności w ostatnich latach mocno się zaciera i co chwile powstają projekty będące adaptacjami, modyfikacjami czy ewolucjami tego, co już istnieje. W związku z tym zaskoczyć jest niezwykle trudno. Korzystny wynik będzie jeszcze bardziej pożądany z racji niepokojących doniesień amerykańskiego wywiadu, który pozyskał informacje o planach umieszczenia przez Federację Rosyjską głowic atomowych w przestrzeni kosmicznej. Prezydent Stanów Zjednoczonych zapytany, czy „poruszał temat planów umieszczania zbrojeń w kosmosie podczas rozmowy z Władimirem Putinem”, stwierdził, że „zrobi to w odpowiednim czasie”⁴⁹.

⁴⁴O. Górzyński, *Nowa amerykańska tarcza antyrakietowa. Trump ogłosił projekt „Złotej Kopuły”*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/trump-oglosil-projekt-tarczy-antyrakietowej-zlota-kopula-z-pociskami-umieszczonymi-w> (data dostępu: 28.05.2025).

⁴⁵U.L. Harpley, *Congress eyes nearly \$25B to jump start Golden Dome*, <https://www.airandspaceforces.com/congress-billions-golden-dome/> (data dostępu: 28.05.2025).

⁴⁶Ibidem.

⁴⁷Ibidem.

⁴⁸Ibidem.

⁴⁹O. Górzyński, op. cit.

Chociaż zestawienie aktywności tych dwóch mocarstw może nieco utrudniać stwierdzenie, czy „Złota Kopuła” rzeczywiście ma charakter obronny, wspierający zachowanie pokoju, to należy mieć świadomość, kto stanowi dzisiaj większe zagrożenie dla świata. Umieszczenie głowic atomowych w kosmosie stanowi ogromne niebezpieczeństwo nie tylko bezpośrednio dla Stanów Zjednoczonych, ale pośrednio również dla innych państw. Dzięki opracowaniu i sfinalizowaniu w przyszłości tego systemu możliwe będzie „uspokojenie” działalności Federacji Rosyjskiej, a w konsekwencji (być może) zapewnienie większego spokoju innym państwom. W tym miejscu należy pochwalić dokonania dzisiejszej technologii szpiegowskiej, która pozwala na tak szybką reakcję na ewentualne zagrożenie. Posiadanie wiedzy przez stronę przeciwną USA w tym wypadku może niewiele wnieść ze względu na trwający konflikt na Ukrainie, w którym przekierowano aktywność przemysłową państwa na zbrojenie militarne, a także ze względu na potencjalnie coraz większe oddalenie się możliwości technologicznych od zachodniego sąsiada. Czy w tym wypadku wszechwiedza – jako efekt niemożności ukrycia informacji – jest elementem pożądanym? Jak najbardziej tak. Gdyby jednak w planach Stanów Zjednoczonych była odpowiedź w postaci analogicznej do Federacji Rosyjskiej aktywności, to wtedy należałoby się głębiej pochylić nad zasadnością powszechności informacji.

Znaczenie powszechnego dostępu do informacji na militarnej arenie międzynarodowej – ujęcia ogólne, podmiotowe i państwowe

Przedstawione wcześniej sytuacje, jako przykłady formułujące pewne uzasadnienia wsparcia międzynarodowego pokoju przy wykorzystaniu technologii satelitarnej, nie rozwiązują jednak wciąż zasadniczej kwestii określenia ogólnego znaczenia niemożności ukrycia informacji. Praktyka państw i obserwacja rosnącego potencjału światowych mocarstw pokazują, że aspekt ten przyczynia się do powstawania tzw. paradoksu wzajemnego hamowania, ale i napędzania jednocześnie. Aspekt powszechności informacji pozwala na nieustanne reagowanie państw, szczególnie w sytuacji wystąpienia działań obronno-militarnych. Poprzez umiejętną filtrację i interpretowanie tego, co „zarejestruje” satelita, państwa nie tylko znają każdy ruch ze wszystkich stron, ale w dodatku od razu wiedzą, jak na to reagować. Problemem w tej sytuacji jest jednak wspomniana wcześniej nierównowaga sił. Stwierdzenie polegające na tym, że wszechwiedza hamuje aktywność militarną państw, będzie przede wszystkim odnosiło się do państw o zbliżonym potencjale zbrojeniowym. W przypadku konfrontacji słabszego państwa graniczącego np. z Chinami każda pozyskiwana informacja będzie działała w rzeczywistości na niekorzyść tego słabszego państwa. Dawniej taka informacja pomogłaby w pewnym stopniu przygotować się na ewentualne zagrożenia ze strony dużo silniejszego państwa. Dzisiaj wszechwiedza to niestety w wielu przypadkach przysłowiowa „odliczająca bomba”, która stawia w trudnej sytuacji każde ograniczone militarnie państwo suwerenne i niepodległe. Takich przykładów można wymieniać

wiele. Wszystko zależy od „pobudek” poszczególnych głów państwa w zakresie prowadzonej polityki. Dowodem jest trwający cały czas wspomniany konflikt na Ukrainie czy wojna Izraela z Hamasem. Spokoju nie daje również aktywność Korei Północnej. Należy mieć świadomość, że mimo potrzebnej światu obecności i aktywności wielu organizacji międzynarodowych szerzących światowy pokój i wsparcie w trudnych chwilach, nigdy nie będą one dawać stuprocentowej gwarancji bezpieczeństwa.

Kolejnym aspektem jest różnica w znaczeniu powszechności informacji dla pojedynczych osób, a znaczenie dla państwa czy dla świata. Może pojawić się taka sytuacja, gdy pewne informacje nie znaczą nic dla jednostki, a znaczą wiele dla państwa i odwrotnie. W dzisiejszych czasach punktem zwrotnym w wielu sytuacjach może być nie tylko działalność rządu, ale pojedynczych osób, które mogą wywierać wpływ na podjęcie pewnych działań. Informacja o wszystkim i o wszystkich stanowi idealny fundament manipulacji i szerzenia wielu nastrojów społecznych, a źródło tego zaczyna się od każdego z osobna. Problematycznym elementem staje się w związku z tym panowanie nad coraz częstszym nadmiarem informacji, uniezależnienie się od niepożądanych wpływów wielu wątpliwych doniesień medialnych, bycie odpowiedzialnym za wszelkie formy tworzenia, przetwarzania i rozpowszechniania, a także wykorzystywanie informacji do budowania wiedzy dla wspólnego dobra ludzkości⁵⁰. Utażnienie wielu informacji pozwalało dawniej w pewien sposób postawić granicę przed negatywną działalnością osób niepostronnych. Aktualnie za sprawą rozwiniętej technologii satelitarnej takie elementy nie istnieją. W najgorszych przypadkach powszechność informacji może przyczynić się nie tylko do konfliktu międzypaństwowego, ale również wewnątrzpaństwowego, prowadząc np. do wojen domowych, zamieszek czy buntów.

Sytuacja odwrotna w zakresie powszechnego dostępu do informacji kształtuje się jeszcze inaczej i może być szczególnie problematyczna w przypadku ewentualnego supermocarstwa. Pojęcie supermocarstwa istnieje tak naprawdę od wielu tysięcy lat i mimo koncentrowania się w dzisiejszych czasach na zapewnieniu tzw. ładu międzynarodowego, gdzie dąży się do stanu równowagi na arenie polityki międzynarodowej w aspektach ekonomicznych, gospodarczych i militarnych, dalej tzw. bieguny (czyli mocarstwa i supermocarstwa) w zasadzie decydują o finalnym kształcie tego ładu. Przegląd dziejów historycznych pozwala stwierdzić, że fundamentalnym zagrożeniem dla świata jest utworzenie supermocarstwa monocentrycznego, opartego na jednym, światowym hegemonie, który posiada wielokrotnie większą przewagę nad pozostałymi, ale również powtórzenie systemu bipolarnego, istniejącego w czasach zimnej wojny między USA a ZSRR czy wielobiegunowego systemu z czasów II wojny światowej. Dodatkowych przykładów w tej dziedzinie można szukać wiele: Cesarstwo Zachodniorzymskie, rozbiory Polski, imperia kolonialne itd. Należy mieć świadomość, że jeszcze niecały wiek temu państwa noszące status supermocarstwa były postrachem dla całego świata. Mimo ograniczonych możliwości technologicznych i ewentualnego oporu przeciwnika każde z nich było zdolne do realizacji swoich założeń taktycznych, nawet jeśli wymagało to poświęcenia większej ilości czasu i większych zasobów ludzkich,

⁵⁰ W. Babik, *Ekologia informacji*, Kraków 2014, s. 22–23.

niż było planowane. Zasadnicza różnica była determinowana przede wszystkim posiadaniem wiedzy. Dawniej możliwość ukrycia informacji przed supermocarstwem stanowiło element decydujący. Dziś, mimo powszechnego dostępu do informacji i technologii satelitarnej, tak naprawdę niewiele się zmieniło. Dopóki na świecie będzie funkcjonowała nierównowaga sił, a władze w znaczących państwach będą obejmować jednostki nastawione wyłącznie na realizację celów taktycznych czy odbudowę dawnej potęgi, to świadomość niemożności ukrycia informacji nie rozwiąże potencjalnego zagrożenia. Oczywiście opisywane narzędzia mogą dalej w pewien sposób hamować aktywność, dać czas na reakcję, wysłać sygnał innym państwom, by działać, dokonywać różnych form ostrzeżenia. Jest to jednak wciąż pozyskanie głównie dodatkowego czasu. Rozkwit technologii satelitarnej jest na pewno jednym w najważniejszych elementów w zakresie doprowadzenia do wspomnianego ładu międzynarodowego, ale sam w sobie nie jest jeszcze wystarczający. W związku z tym pojęcia, takie jak odtwarzanie zdolności bojowej, realizacja przez potencjalne supermocarstwa globalnej strategii, łącznie z możliwością zniszczenia świata, dysponowanie ogromnym potencjałem ekonomicznym i wpływami oraz prezentowanie uniwersalnej ideologii, mogą wciąż się pojawiać⁵¹.

Podsumowanie

Wprowadzenie technologii szpiegowsko-satelitarnej stanowi bez wątpienia milowy krok w dziejach ludzkości. Dzięki ich rozbudowanym możliwościom i wielozadaniowości pozyskiwanie informacji z różnych stron świata stało się szybkie i precyzyjne. To w konsekwencji doprowadziło do powstania zjawiska powszechności informacji, gdzie wszyscy wszystko o sobie wiedzą. Zrodziło to kolejną, trudną do rozstrzygnięcia kwestię dotyczącą niemożności utajnienia informacji. Z jednej strony wszechwiedza może prowadzić do wzajemnego hamowania aktywności militarnej, poprzez obawy przed reakcją ze strony innych państw świata, choć z drugiej strony niekoniecznie tak jest. Silne i znaczące mocarstwa świata dalej prowadzą politykę zbrojeniową, a także często przejawiają aktywność militarną, jako chęć realizacji swoich planowanych operacji taktycznych. Ponadto powszechność informacji prowadzi również do szerzących się zjawisk manipulacji i chaosu, które oddziałują na każdego człowieka. To z kolei przyczynia się do powstawania skrajnych postaw społecznych, które wywołują nastroje powszechnego niezadowolenia i buntu. Aspekt ogólnego dostępu do informacji jako potencjalne źródło pokoju może zostać zrealizowany z praktycznego punktu widzenia jedynie w przypadku zaistnienia równowagi sił na świecie, idealnych stosunków międzynarodowych i wzajemnej współpracy, a także przy założeniu, że głowy państwa są ludźmi godnymi zaufania, rozpowszechniającymi jedynie informacje sprawdzone i budujące dobre nastroje społeczne, jak również kierującymi się nie tylko interesem państwa, a całego świata. Ta idealistyczna koncepcja stanowi jednak kwestię niemożliwą do zrealizowania zarówno dzisiaj, jak i w najbliższej przyszłości.

⁵¹ P. Dukes, *The superpowers: a short history*, London–New York 2000, s. 7.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Babik W., *Ekologia informacji*, Kraków 2014.
- Burczaniuk P., *Przestępstwo szpiegostwa po nowemu, czyli w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z 17 sierpnia 2023 roku*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2024, nr 30.
- Copiz A., *Scarcity in space: the international regulation of satellites*, „Journal of Communications Law and Technology Policy” 2002, vol. 10(2).
- Crowdy T., *Szpiegostwo w wieku rozumu*, [w:] A. Wiese, Z. Gawrys, E. Brys (red.), *Historia szpiegostwa i agentury*, Warszawa 2010.
- Depo J., *Teoretyczne i prawne aspekty przeciwdziałania i zwalczania destrukcyjnej działalności obcych służb specjalnych*, [w:] Y. Boshytskyi, B. Dürkech, J. Piwowarski, K. Schelle (red.), *Kultura bezpieczeństwa. Nauka – praktyka – refleksje*, Kraków 2013.
- Dukes P., *The superpowers: a short history*, London–New York 2000.
- Galliford K., *Legalities of spying from satellites and high altitude balloons*, „Contemporary Issues in Air and Space Power” 2024, vol. 2(1).
- Graham Jr. T., Hansen K.A., *Strategic arms control legitimizes space-based reconnaissance*, [w:] T. Graham Jr., K.A. Hansen, *Spy satellites and other intelligence technologies that changed history*, Seattle 2007.
- Grochalski S.M., *Rola satelitów szpiegowskich w osiąganiu celów przez współczesnych belligerentów*, [w:] M. Podraza, S. Kubas (red.), *Konflikt na Ukrainie w świetle międzynarodowego prawa lotniczego i kosmicznego*, Rzeszów 2024.
- Hoc S., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24.11.2017 r., II AKa 269/17*, „Prawo w Działaniu” 2021, nr 45.
- Hoc S., *Raz jeszcze o penalizacji szpiegostwa w Kodeksie karnym*, [w:] A. Liszewska, J. Kulesza (red.), *Pro dignitate legis et maiestate iustitiae. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin profesora Witolda Kuleszy*, Łódź 2020.
- Lubin A., *The liberty to spy*, „Harvard International Law Journal” 2020, vol. 185.
- Morgan R.A., *Military use of commercial communication satellites: A new look at the Outer Space Treaty and peaceful purposes*, „Journal of Air Law and Commerce” 1994, vol. 60(1).
- Navarrete I., Buchan R., *Out of the legal wilderness: peacetime espionage, international law and existence of customary exceptions*, „Cornell International Law Journal” 2019, vol. 51.
- Purdy R., *Attitudes of UK and Australian farmers towards monitoring activity with satellite technologies: lessons to be learnt*, „Space Policy” 2011, nr 27.
- Stove A.G., Gashinova M.S., Hristov S., Cherniakov M., *Passive maritime surveillance using satellite communication signals*, „IEEE Transactions on Aerospace and Electronic Systems” 2017, vol. 53, nr 6.
- Thomson A., *Satellite vulnerability: a post-Cold War issue*, „Space Policy” 1995, nr 11(1).

Akty prawne

- Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych (Dz.U. z 1947 r., Nr 23, poz. 90).
- Konwencja o pokojowym załatwianiu sporów międzynarodowych podpisana w Hadze dnia 18 października 1907 roku (Dz.U. z 1930 r., Nr 9, poz. 64).
- Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych sporządzona w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz.U. z 1965 r., Nr 37, poz. 232).
- Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz.U. z 1982 r., Nr 13, poz. 98).
- Konwencje o ochronie ofiar wojny podpisane w Genewie dnia 12 sierpnia 1949 r. (Dz.U. z 1956 r., Nr 38, poz. 171).
- Protokoły dodatkowe do Konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r., dotyczące ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I) oraz dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół II), sporządzone w Genewie dnia 8 czerwca 1977 r. (Dz.U. z 1992 r., Nr 41, poz. 175).
- Strategic Arms Limitations Talks/Treaty (SALT) I, signed on May 26, 1972.
- Treaty Between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Limitation of Anti-Ballistic Missile Systems, signed May 26, 1972.
- Układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej, łącznie z księżycem i innymi ciałami niebieskimi sporządzony w Moskwie, Londynie i Waszyngtonie dnia 27 stycznia 1967 r. (Dz.U. z 1968 r., Nr 14, poz. 82).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383).

Orzecznictwo

- Wyrok SA w Warszawie z 24 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa 269/17.

Źródła internetowe

- Górzyński O., *Nowa amerykańska tarcza antyrakietowa. Trump ogłosił projekt „Złotej Kopuły”*, <https://www.pap.pl/aktualnosci/trump-oglosil-projekt-tarczy-antyrakietowej-zlota-kopula-z-pociskami-umieszczonymi-w>.
- Harpley U.L., *Congress eyes nearly \$25B to jump start Golden Dome*, <https://www.airandspaceforces.com/congress-billions-golden-dome/>.
- <https://www.inmarsat.com/about/>.
- <https://www.nato.int/en>.
- Lapsley A., Vandier P., *Why NATO's defence planning process will transform the Alliance for decades to come*, <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/why-natos-defence-planning-process-will-transform-the-alliance-for-decades-to-come/>.

Maja A., *Raport: w 2023 r. o 1170% więcej satelitów wysłanych w przestrzeń kosmiczną niż 10 lat wcześniej*, <https://www.humanmag.pl/raport-w-2023-r-o-1170-wiecej-satelitow-wyslanych-w-przestrzen-kosmiczna-niz-10-lat-wczesniej/>.

Słownik języka polskiego PWN, hasło: inwigilacja, <https://sjp.pwn.pl/sjp/inwigilacja;2561945.html>.

Szczepańska A., *SALT, zimna wojna i ograniczenie zbrojeń. Na co liczyły USA i ZSRS?*, <https://historia.dorzeczy.pl/227887/salt-rozmowy-o-ograniczeniu-zbrojen-strategicznych-i-zimna-wojna.html>.

Legal and international dimension of spy satellite activity – implementation of tactical assumptions or support for international peace?

Summary

The subject of the article is focused on understanding the essence of contemporary spy satellite activity. In his considerations, the author identifies differences in the historical background of the concept of spying and presents the impact of the introduction and development of satellite technology on the interpretation of this concept. By analyzing the activities of world powers in recent years, it was found that satellite surveillance has led to mutual multi-knowledge, the emergence of the phenomenon of universality of information. As a result, many questions arose regarding international military activity. Today, it is extremely difficult to determine whether satellite spying is mainly manifested in the desire to implement the tactical objectives of states or to bring international peace. The examples cited in the article allow to direct the considerations in one direction. However, they do not represent a complete, objective solution to the problem, but only an attempt at it. This is due to the lack of fulfillment of the elements enabling a fully positive definition of satellite activities, i.e. a global balance of power, exclusively good international relations, a consistent security policy, or even the attitude of individual heads of state, which is currently uncertain. Therefore, only fulfillment the above conditions, combined with the phenomenon of multi-knowledge, provides a relatively good chance of ensuring international peace.

Keywords: satellites, spying, security, military activity, universality of information